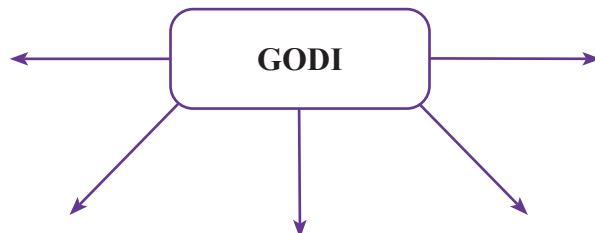

Mūža godu tradīciju nozīmes izpratne senāk un tagad

1. uzdevums.

Veido *domu karti*, uzrakstot asociācijas, ko raisa jēdziens “godi”!

Ja nepieciešams, ieskaties šādos vai citos avotos pēc skolotāja norādījumiem!

Krustabas Kokneses pilsdrupās [tiešsaiste]. 2014. g. 25. aug. [skatīts 2021. g. 19. janv.].

Pieejams: http://koknese.lv/jaunumi/krustabas_kokneses_pilsdrupas?a=print

Krustabas [tiešsaiste]. 2010. g. 22. okt. [skatīts 2021. g. 19. janv.].

Pieejams: <https://eliesma.lv/krustabas>

Kā svinēt kāzas/vedības pēc senlatviešu tradīcijām [tiešsaiste]. 2016. g. 20. jūn. [skatīts 2021. g.

19. janv.]. Pieejams: <https://www.ligavam.com/ka-svinet-vedibas-pec-senlatviesu-tradicijam/>

2. uzdevums.

Atbildi uz jautājumiem! Papildini savas atbildes pēc tam, kad būsi apguvis visu tematu!

Jautājums	Atbilde temata apguves sākumā	Atbilde temata apguves beigās
Kādus godus tu zini?		
Kādos godos esi piedalījies/-usies?		
Kādas darbības pamanīji godos, kuros piedalījies? Vai tās, tavuprāt, saistītas ar tautas tradīcijām? Mēģini pamatot!		

3. uzdevums.

Kuri ir trīs nozīmīgākie cilvēka mūža notikumi – godi? Pabeidz ierakstus!

bērna dzimšana,
kristīšana jeb

jeb vedības

jeb bedības

4. uzdevums.

Izlasi tautasdziesmas un katrā atrodi noteiktā goda *rituālu* vai *tradīciju*, vai *nozīmi*, vai *ticējumu*!

Ieraksti tautasdziesmas numuru attiecīgajā mūža godu ailē!

Izmantojot Ineses Rubertes grāmatu *Vārdu klētiņa: ilustrēta folkloras vārdnīca skolai* (*Zvaigzne ABC*, 1997), atrodi sev nesaprotamo vārdu/vecvārdu skaidrojumu! Vari izmantot arī www.tezaurs.lv!

Rituāls – noteiktu tradīciju
(parasti svinīgu) kopums.

Noskaidro, kāpēc pie katras
tautasdziesmas rakstīts LD un numurs!

Krustabas		Vedības		Bedības	
LD nr.	Kas tautasdziesmā liecina par šiem godiem?	LD nr.	Kas tautasdziesmā liecina par šiem godiem?	LD nr.	Kas tautasdziesmā liecina par šiem godiem?

Brāļi mana pūra raud,
Saka lielu aizvedam.
Turiet, brāļi, pūru manu,
Es turēšu tēva zemi.

LD 16581

Eima, kūmas, padancot
Istabiņas vidiņā:
Lai tas mūsu krusta bērns
Drīz tecēja kājiņām.

LD 1405

Šai saulē, šai zemē
Viesiem vien padzīvoju;
Viņa saule, viņa zeme,
Tā visam mūžiņam.

LD 27760

Cep, māmiņa, kukulīti,
Veļos mani vadīdama,
Ko mielošu veļu bērņus
Par vārītiņu vērumiņu.
LD 27434

Lasītus ļautiņus
Kūmām ņēmu,
Kas var uguni
Saujā nest.
LD 1304

Ej, māsiņa, tautiņās,
Dzīvo gudri aizgājuse;
Ja tautām salmu jumti,
Necel augstu uguntiņu.
LD 17733

Brūvē alu, cep maizīti,
Pirka kāzu brandaviņu,
Dziersim kāzas trīs dieniņas
Dziedādami dancodami.
LD 15978

Rokat mani priekš pusdienas,
Pēc pusdienas nerokat,
Pēc pusdienas veļu bērņi
Veļu vārtus aizvēruši.
LD 27527

Ar sauli, pret sauli
Pādīti dīdu:
Mana pādīte
Kā saule staigā.
LD 1533

5. uzdevums.

Sagatavo jautājumu/jautājumus iespējamai tikšanās reizei ar latviešu folkloristiem, folkloras kopu dalībniekiem! Centies noskaidrot viņu viedokli par latviešu godu norisi un seno rituālu iezīmēm mūsdienu gados!

Jautājumi	Viedokļu pieraksts

6. uzdevums.

Izveido dzirdēto viedokļu kopsavilkumu!

Fakti, piezīmes viedokļu kopsavilkumam, plānojuma uzmetums	Viedokļu kopsavilkums (50–70 vārdi)

7. uzdevums.

Ja iespējams, palūdziet folkloras kopas dalībnieku/-us nodziedāt kādu godu dziesmu. Ieklausies tajā! Vai vari saklausīt, ka dziedātajām dziesmām ir noteikts ritms? Mēģini to raksturot!

Klausīšanās prasmei vari izmantot arī kādu tīmekļa resursu, piem., klausies krustabu dziesmas *YouTube* kanālā, sk. <https://www.youtube.com/watch?v=ojnD5jyQDO0>.

8. uzdevums.

Ikvienu tautasdziesmu jeb dainu ir sacerēta noteiktā ritmā. Tai ir savs pantmērs. Kā tu domā, kādēļ tautasdziesmas nav radītas prozas tekstā? Kāda nozīme ir ritmam?

9. uzdevums.

Izpēti pantmērus (trohajs, daktils) tautasdziesmās! Pārdomā to nozīmi!

Tātad latviešu tautasdziesmas sacerētas noteiktos un stingros pantmēros.

Dzejoļa, arī tautasdziesmas ritmu veido **pantmērs** – vienādu pēdu izkārtojums. **Pēda** ir uzsvērtas zilbes (/) un vienas vai divu neuzsvērtu (V) zilbju kopums.

95% no latviešu dainām sacerētas **trohajā**, tikai 5% – **daktilā** (to pārsvarā var novērot tā sauc. dziedamajās tautasdziesmās, piem., rotaļdziesmās).

Trohajs – pantmēra divzilbju pēda, kurā uzsvērtā 1. zilbe, apzīmē **/V**
/ (uzsvērtā zilbe), V (neuzsvērtā zilbe).

Daktils – pantmēra trīszilbju pēda, kurā uzsvērtā 1. zilbe, apzīmē **/VV**
/ (uzsvērtā zilbe), V V (neuzsvērtās zilbes).

10. uzdevums.

Pamēģini nosaukt vai atzīmēt ar uzsvērtas un neuzsvērtas zilbes apzīmējumiem atbilstošās zilbes šajās tautasdziesmās!

No debesu nolaidos Ar sudraba virvītēm Mīļās Māras šūpulī, Māmuliņas klēpītī.	Stādīju ieviņu Plāniņa vidū. Uzauga ieviņai, Deviņi zari. Uz katra zariņa, Deviņi ziedi. Sajāja tautiņas, Ziediņus rauti.
--	--

11. uzdevums.

Sameklē kādu no latvju dainu izdevumiem vai tīmekļa resursus, piem., <http://www.dainuskapis.lv/katalogs/870/2.>, un izraksti katram mūža godam vienu tautasdziesmu, norādot tautasdziesmas pantmēru!

Godi	Tautasdziesma	Pantmērs
Krustabas		
Vedības		
Bedības		

12. uzdevums.

Uzraksti pārspriedumu (ap 250 vārdus), tajā ietverot

- 1) informāciju par savu attieksmi pret folkloru;
- 2) savu viedokli par latviešu tradicionālajiem mūža godiem;
- 3) informāciju par mūsdienu cilvēka mūža tradīcijām un godiem;
- 4) secinājumu, kas mainījies un palicis arī nemainīgs gadsimtu gaitā!

Uzraksti pārspriedumam atbilstošu nosaukumu!

Pārsprieduma melnraksts	Atzīmē pierādījumu uzdevuma izpildei (ar x vai iekrāso u. tml.)